

Læreplan i finsk som 2. språk

Gjelder fra 01.08.2006

Gjelder til 31.07.2009

Utgått

Formål

Historisk har Nord-Norge vært preget av flerspråklighet og sameksistens av ulike grupper: kvener, finner, samer og nordmenn. Bådekvenene, som er en nasjonal minoritet og samene, som har status som urfolk, har en spesiell posisjon i det norske samfunnet og i den norske kulturen. Kvensk har fått status som eget språk og anses ikke lenger som en dialekt av finsk. Arbeidet med å videreutvikle kvensk og normalisere et skriftspråk er i gang. Finsk språk har en lang tradisjon i Nord-Norge, og det har blitt gitt opplæring i språket i flere år.

Språk er et viktig kommunikasjonsmiddel i samhandling over landegrensene. Økt samarbeid mellom landene i Barentsregionen og i Norden for øvrig gjør finsk eller kvensk språkkompetanse nyttig innen næringsliv, kulturvirksomhet, turisme, forskning og politisk samarbeid.

Å lære språk betyr å tilegne seg ordforråd og ferdigheter til å bruke språket - å lese, lytte, snakke og skrive – i ulike sammenhenger. I tillegg skal opplæringen i faget bidra til en dypere forståelse av egen identitet og kultur i en flerkulturell region. Kjennskap til kultur og skikker i nabolandene gir også økt innsikt i egen minoritetskultur og større forståelse for norsk og samisk kultur generelt. Språkferdigheter gir elevene muligheter til å kommunisere både i lokalsamfunnet og i finskspråklige land i forbindelse med studier, yrkesliv og på reise.

Læring av et nytt språk bygger på erfaringer fra tidligere språklæring både i og utenfor skolen. Når vi er bevisst hvilke strategier som brukes for å lære språk, og hvilke strategier som hjelper oss til å forstå og å bli forstått, blir tilegnelsen av kunnskaper og ferdigheter enklere og mer meningsfylt. Siden finsk og kvensk språk hører til en annen språkfamilie enn norsk, og dermed også er svært forskjellig fra norsk, bidrar språkopplæringen til økt innsikt i hvordan en lærer seg et nytt språk. Faget blir således en viktig del av elevenes personlige utvikling og et betydelig bidrag til tverrfaglighet mellom ulike språkfag, og gir et viktig grunnlag for livslang læring.

Kommunikative ferdigheter og kulturell innsikt kan fremme økt samhandling, forståelse og respekt mellom mennesker med ulik kulturbakgrunn. Slik ivaretar språk- og kulturkompetanse det allmenndannende perspektivet og bidrar til å styrke demokratisk engasjement og medborgerskap.

Hovedområder

Faget er strukturert i hovedområder som det er formulert kompetansemål innenfor. Hovedområdene utfyller hverandre og må ses i sammenheng.

Finsk som 2. språk har kompetansemål etter 2., 4., 7. og 10. årstrinn i grunnskolen og etter Vg1, Vg2 og Vg3 i studieforberedende utdanningsprogram, og i yrkesfaglige utdanningsprogram etter Vg2 og etter påbygging til generell studiekompetanse kompetansemålene Vg2 og Vg3.

Oversikt over hovedområder:

Årstrinn	Hovedområder		
1. – 10. Vg1-Vg3	Språklæring	Kommunikasjon	Kultur, samfunn og litteratur

Språklæring

Hovedområdespråklæring omfatter kunnskap om det finske og kvenske språket og innsikt i egen språklæring. Å kunne vurdere sin egen språkbruk, definere sine egne behov og velge strategier og arbeidsmåter er forutsetninger for å oppnå dette. Hovedområdet dreier seg om hva det innebærer å lære et nytt språk og om å se sammenhenger mellom kvensk og finsk, førstespråk og evt. andre språk.

Kommunikasjon

Hovedområdet *kommunikasjon* dreier seg om å bruke det finske eller det kvenske språket for å kommunisere. Det skjer gjennom lytting, lesing, skriving, forberedt muntlig produksjon og spontan muntlig samhandling og også ved bruk av hensiktsmessige kommunikasjonsstrategier. Det omfatter også deltakelse på ulike sosiale arenaer, der trening i å beherske et økende antall sjangere og uttrykksformer står sentralt. God kommunikasjon forutsetter kunnskaper og ferdigheter i å bruke ordforråd og spesielle uttrykk, uttale, intonasjon, rettskriving, grammatikk og oppbygging av setninger og tekster.

Nye medier og utvikling av et språklig repertoar på tvers av fag og emner er sentrale i hovedområdet. Å vise høflighet og hensyn til gjeldende omgangsformer i ulike situasjoner er også et viktig element.

Kultur, samfunn og litteratur

Hovedområdet *kultur, samfunn og litteratur* dreier seg om kulturforståelse i vid forstand. Det dekker sentrale emner knyttet til samfunnsliv, litteratur og andre kulturuttrykk blant den kvenske minoriteten i Norge og i den finskspråklige verden. Hovedområdet dreier seg også om utvikling av kunnskap om kvensk som et minoritetsspråk i Norge.

Arbeid med ulike typer tekster og kulturelle uttrykksformer er her sentralt for utviklingen av språkferdigheter og forståelse for andres levesett, kulturer og livssyn. Samtidig kan litteraturlesing bidra til leseglede og opplevelse, og legge grunnlag for egen personlig vekst, modning og kreativitet.

Timetall

BARNETRINNET

1. – 7. årstrinn: 564 timer

UNGDOMSTRINNET

8. – 10. årstrinn: 172 timer

STUDIEFORBEREDENDE UTDANNINGSPROGRAM

Vg1: 103 timer

Vg2: 103 timer

Vg3: 103 timer

YRKESFAGLIGE UTDANNINGSPROGRAM

Vg1: *45 timer

Vg2: *45 timer

PÅBYGGING TIL GENERELL STUDIEKOMPETANSE

Vg3: *219 timer

* Rettet i henhold til brev av 24.10.06 fra Utdanningsdirektoratet (Journal nr. 2006/3197)

Grunnleggende ferdigheter

Grunnleggende ferdigheter er integrert i kompetansemålene der de bidrar til utvikling av og er en del av fagkompetansen. I faget finsk som andrespråk forstås grunnleggende ferdigheter slik:

Å kunne uttrykke seg skriftlig og muntlig i finsk som andrespråkinnebærer å forstå og å ta i bruk språket i stadig mer varierte og krevende sammenhenger på tvers av kulturer og fagfelt.

Å kunne lese i finsk andrespråk er en del av den praktiske språkkompetansen, og innebærer at en kan lese med forståelse, utforske og reflektere over stadig mer krevende tekster, og slik skaffe seg innsikt på tvers av kulturer og fagfelt. Å utvikle leseferdighet på finsk eller kvensk vil også bidra til å styrke leseferdigheten generelt.

Å kunne regne i finsk som andrespråkinnebærer å supplere regnekompetansen på førstespråket med de nødvendige uttrykk på finsk eller kvensk. Å utnytte informasjon fra grafiske framstillinger, tabeller og statistikker er viktig for forståelsen av finske eller kvenske tekster.

Å kunne bruke digitale verktøy i finsk som andrespråkbidrar til å utvide læringsarenaen for faget og tilfører læringsprosessen verdifulle dimensjoner gjennom muligheter for møte med autentisk språk og anvendelse av språket i autentiske kommunikasjonssituasjoner. Kildekritikk, opphavsrett og personvern er sentrale områder i digitale sammenhenger som også inngår i finsk som andrespråk.

Kompetansemål

Etter 2. årstrinn

Språklæring

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- gi eksempler på situasjoner der det kan være nyttig å kunne noe kvensk eller finsk
- finne ord og uttrykk som er felles for førstespråk og kvensk eller finsk

Kommunikasjon

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- forstå og bruke noen vanlige kvenske eller finske ord og uttrykk som angår en selv, familien og nære omgivelser
- hilse, stille enkle spørsmål og svare på enkle spørsmål
- gjenkjenne en del ord, uttrykk og enkle setninger i muntlige tekster
- forstå og bruke grunnleggende uttale i kvensk eller finsk gjennom praktisk estetiske uttrykksmåter
- bruke tall i kommunikasjon

Kultur, samfunn og litteratur

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- samtale om sider ved barns dagligliv i Norge og i nabolandene
- ta del i kvensk/norskfinsk og nabolandenes barnekultur gjennom bruk av ord, bilder, musikk og bevegelse

- utforske foreldrenes, besteforeldrenes eller oldeforeldrenes språk gjennom flere sanser og media

Etter 4. årstrinn

Språklæring

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- samtale om hvordan man kan lære nye ord og setninger
- identifisere områder der det kan være nyttig å kunne kvensk eller finsk
- bruke enkle ordbøker og andre hjelpemidler i egen språklæring

Kommunikasjon

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- forstå og bruke noen vanlige kvenske eller finske ord og fraser knyttet til nære omgivelser og egne interesser
- bruke det grunnleggende lydsystemet
- stille spørsmål og svare på spørsmål i enkle samtalesituasjoner
- forstå enkle instruksjoner gitt på kvensk eller finsk
- forstå korte, enkle tekster
- gjenkjenne en del ord, uttrykk og enkle setninger i skriftlige tekster
- skrive enkle ord og uttrykk
- uttrykke seg gjennom drama, rollespill og improvisasjon
- forstå og bruke tall i praktiske situasjoner
- bruke digitale verktøy for å finne informasjon og skape tekst

Kultur, samfunn og litteratur

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- sammenligne noen sider ved levesett, tradisjoner og skikker i kvensk/norskfinsk, finsk, samisk og norsk kultur
- fremføre kvensk- eller finskspråklige rim, regler, sanger og fortellinger
- gi uttrykk for egne tanker og følelser i møte med kvensk- eller finskspråklig litteratur og barnekultur
- lage egne muntlige eller skriftlige tekster inspirert av kvensk- eller finskspråklig litteratur og barnekultur

Etter 7. årstrinn

Språklæring

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- identifisere og bruke ulike situasjoner for å utvide egne språkferdigheter i kvensk eller finsk
- gi eksempler på ulike måter å lære kvenske eller finske ord og uttrykk på
- identifisere noen språklige likheter og ulikheter mellom kvensk eller finsk og førstespråk
- bruke noen grunnleggende begreper fra grammatikk og tekstbygging
- beskrive eget arbeid med å lære kvensk eller finsk
- bruke digitale og andre hjelpemidler i egen språklæring

Kommunikasjon

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- bruke vanlige kvenske eller finske ord og uttrykk knyttet til dagligliv, fritid og interesser, både muntlig og skriftlig
- bruke noen vanlige grammatiske strukturer, rettskriving, småord og enkle setningsmønstre
- bruke muntlige fraser for å få hjelp til å forstå og bli forstått
- delta i enkle spontane samtalsituasjoner
- forstå betydningen av ord og uttrykk ut fra sammenhengen disse er brukt i
- forstå hovedinnholdet i tekster om kjente emner
- skrive enkle tekster som beskriver eller formidler beskjeder
- bruke de mest vanlige høflighetsuttrykkene
- angi priser, mengder og størrelser
- bruke digitale verktøy for å finne informasjon

Kultur, samfunn og litteratur

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- sammenligne levesett og omgangsformer i Norge og i finskspråklige land
- utforske lokal kvensk/norskfinsk og finsk kultur og vise den fram gjennom estetiske uttrykk
- fortelle om et utvalg av kvensk og finsk barne- og ungdomslitteratur fra ulike sjangere
- gi uttrykk for egne reaksjoner på film, bilder og musikk

Etter 10. årstrinn

Språklæring

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- utnytte ulike situasjoner og arbeidsmåter for å lære seg kvensk eller finsk
- identifisere vesentlige språklige likheter og ulikheter mellom kvensk eller finsk og norsk og utnytte dette i egen språklæring
- bruke hjelpemidler kritisk og selvstendig
- bruke grunnleggende terminologi for å beskrive formverk og tekststrukturer
- beskrive og vurdere eget arbeid med å lære kvensk eller finsk

Kommunikasjon

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- beherske et ordforråd som dekker dagligdagse situasjoner
- bruke grunnleggende regler og mønstre for uttale, intonasjon, rettskriving, grammatikk og ulike setningstyper
- delta i samtaler knyttet til dagligdagse situasjoner
- uttrykke egen mening om ulike emner
- bruke høflighetsuttrykk og situasjonsrelaterte uttrykk tilpasset ulike sammenhenger
- lese og forstå tekster av ulik lengde og i ulike sjangere
- bruke lytte-, tale- og skrivestrategier tilpasset formålet
- gi en kort muntlig og skriftlig presentasjon av et selvvalgt emne
- skrive tekster som forteller, beskriver eller formidler informasjon
- uttrykke seg om valuta, mål og vekt
- bruke digitale verktøy for å finne informasjon og som redskap for å lage tekster

Kultur, samfunn og litteratur

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- diskutere unge menneskers levesett, omgangsformer, livssyn og verdier i Norge og i Finland
- fortelle om noen personer, steder og begivenheter fra Finland
- beskrive noen geografiske ulikheter mellom Norge og Finland
- sammenligne kvener/norskfinner med andre norske minoriteter og urfolk
- lese og diskutere et representativt utvalg litterære tekster fra ulike sjangere fra Nordkalotten
- lage og samtale om egne muntlige eller skriftlige tekster inspirert av litteratur, film, musikk og annen kunst

Etter Vg1- studieforberedende utdanningsprogram og etter Vg2 yrkesfaglige utdanningsprogram

Språklæring

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- utnytte og vurdere ulike situasjoner og arbeidsmåter for å lære seg kvensk eller finsk
- drøfte likheter og ulikheter mellom kvensk eller finsk og andre fremmedspråk og utnytte dette i egen språklæring
- plassere kvensk, finsk og samisk i den finsk-ugriske språkfamilien og identifisere likheter og ulikheter mellom kvensk, finsk og samisk
- beskrive språkets formverk og strukturer
- beskrive og vurdere egen framgang i arbeidet med å lære kvensk eller finsk
- bruke et bredt utvalg digitale og andre hjelpemidler på en selvstendig måte

Kommunikasjon

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- beherske et ordforråd som dekker en rekke ulike emner
- bruke språkets grunnleggende formverk og tekststrukturer muntlig og skriftlig
- forstå muntlige og skriftlige tekster i ulike sjangere og om ulike emner
- uttrykke seg skriftlig og muntlig med en del presisjon, flyt og sammenheng
- tilpasse muntlig og skriftlig språkbruk etter sjanger og situasjon
- presentere og samtale om aktuelle og tverrfaglige temaer
- velge og bruke ulike lytte-, tale-, lese- og skrivestrategier tilpasset formål
- ta initiativ til å samtale
- skrive tekster som forteller, beskriver, argumenterer eller formidler informasjon, med passende grunnstruktur og hensiktsmessig bruk av avsnitt
- bruke innhold fra ulike kilder på en selvstendig og kritisk måte
- beskrive og tolke grafiske presentasjoner av tall og andre data
- kommunisere via digitale medier

Kultur, samfunn og litteratur

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- beskrive kvensk/norskfinsk og finsk bosettingshistorie i Norge og knytte det til samfunns- og språkutvikling i regionene
- drøfte sosiale forhold, samfunnsforhold og verdier i noen kulturer i det finsk-ugrisk språkområdet
- drøfte litterære tekster av forfattere på Nordkalotten
- beskrive tema og komposisjon i tekster og visuelle uttrykk
- lage og vurdere egne muntlige eller skriftlige tekster inspirert av litteratur og kunst

Etter Vg2 – studieforberedende utdanningsprogram og påbygging til generell studiekompetanse – yrkesfaglig utdanningsprogram

Språklæring

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- beskrive egenarten av kvensk språk og identifisere likheter og ulikheter mellom kvensk og finsk
- gi eksempler på ord og uttrykk i en kvensk dialekt
- beskrive og vurdere egen språkferdighet og framgang
- bruke relevant terminologi om språkets form, struktur og tekstopbygging

Kommunikasjon

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- beherske et bredt ordforråd av generell art og enkelte faglige emner
- bruke språkets formverk og tekststrukturer i skriftlige og muntlige framstillinger
- forstå lengre skriftlige og muntlige framstillinger om ulike personlige, tverrfaglige og samfunnsmessige emner
- uttrykke seg skriftlig og muntlig på en situasjonstilpasset måte, med flyt, presisjon og sammenheng
- ta initiativ til å begynne og avslutte en samtale
- lese formelle og uformelle tekster i ulike sjangere og med ulike formål
- velge og bruke ulike lytte-, tale- og skrivestrategier tilpasset formål og situasjon
- skrive formelle og uformelle tekster med god struktur og sammenheng om personlige, tverrfaglige og samfunnsmessige temaer
- velge og bruke innhold fra ulike kilder på en selvstendig, kritisk og ansvarlig måte
- bruke teknisk og matematisk informasjon i kommunikasjon
- produsere tekster med sammensatt innhold i digitale medier

Kultur, samfunn og litteratur

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- drøfte hvilken status og utberedelse kvensk og finsk har i Norge, og hvordan det formidles gjennom ulike medier
- sammenligne språksituasjonen til kvener/norskfinner og andre finsk-ugriske minoriteter
- drøfte et utvalg av litterære tekster i ulike sjangere fra det finsk-ugriske språkområdet
- drøfte og analysere en film som belyser språklige minoriteters levesett, samfunnsforhold og verdier
- diskutere sammenhengen mellom språk, ulike kunstuttrykk og samfunn

Etter Vg3 – studieforberedende utdanningsprogram og påbygging til generell studiekompetanse – yrkesfaglig utdanningsprogram

Språklæring

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- bruke relevant og presis terminologi for å beskrive språkets formverk og struktur
- vurdere egne språkferdigheter og læringsstrategier for å fremme videre språkutvikling
- bruke et bredt utvalg av digitale og andre hjelpemidler på en selvstendig måte

Kommunikasjon

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- beherske et bredt ordforråd på flere områder
- forstå lengre muntlige og skriftlige framstillinger om ulike historiske og samfunnsmessige emner
- uttrykke seg skriftlig og muntlig på en variert og situasjonstilpasset måte, med flyt, presisjon og sammenheng
- velge og bruke hensiktsmessige lytte-, tale-, lese- og skrivestrategier tilpasset formål, situasjon og sjanger
- ta initiativ til å begynne, holde i gang og avslutte en samtale
- samtale om samfunnsspørsmål i språkområdet og om spørsmål knyttet til utdanning, yrkes- og arbeidsliv
- skrive formelle og uformelle tekster med god struktur og sammenheng om personlige, tverrfaglige og samfunnsmessige temaer
- presentere et valgfritt tverrfaglig fordypningsemne

Kultur, samfunn og litteratur

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- fortelle om viktige historiske hendelser og noen sentrale personer på Nordkalotten
- drøfte spørsmål knyttet til identitet, språk, samfunn og religion
- drøfte hvordan endringer i samfunnet påvirker bruken og utviklingen av kvensk og finsk
- lese og drøfte et representativt utvalg finsspråklige tekster fra ulike sjangere, epoker og språkområder

Vurdering

Bestemmelser for sluttvurdering:

Standpunktvurdering

Årstrinn	Ordning
10. årstrinn	Elevene skal ha to standpunkt karakterer, én i finsk skriftlig og én i finsk muntlig
Vg1 studieforberedende utdanningsprogram	Elevene skal ha to standpunkt karakterer, én i finsk skriftlig og én i finsk muntlig
Vg2 studieforberedende utdanningsprogram	Elevene skal ha to standpunkt karakterer, én i finsk skriftlig og én i finsk muntlig
Vg2 yrkesfaglige utdanningsprogram	Elevene skal ha én standpunkt karakter
Vg3 studieforberedende utdanningsprogram	Elevene skal ha to standpunkt karakterer, én i finsk skriftlig og én i finsk muntlig
Påbygging til generell studiekompetanse	

Eksamen for elever

Årstrinn	Ordning
10. årstrinn	Elevene kan trekkes ut til skriftlig eksamen i finsk. Skriftlig eksamen blir utarbeidet og sensurert sentralt.
Vg2 yrkesfaglige utdanningsprogram	Elevene kan trekkes ut til skriftlig eksamen i finsk. Skriftlig eksamen blir utarbeidet og sensurert lokalt.
Vg3	Elevene kan trekkes ut til skriftlig eksamen i finsk. Skriftlig eksamen blir utarbeidet

studieforberedende utdanningsprogram	og sensurert sentralt. Elevene kan også trekkes ut til muntlig eksamen i finsk. Muntlig eksamen blir utarbeidet og sensurert lokalt.
Påbygging til generell studiekompetanse	

Eksamen for privatister

Årstrinn	Ordning
10. årstrinn	Se gjeldende ordning for grunnopplæringen for voksne
Vg2 yrkesfaglige utdanningsprogram	Privatister skal opp til skriftlig eksamen i finsk. Skriftlig eksamen blir utarbeidet og sensurert sentralt. I tillegg skal privatistene opp til muntlig eksamen i finsk. Muntlig eksamen blir utarbeidet og sensurert lokalt.
Vg3 studieforberedende utdanningsprogram	

De generelle bestemmelsene om vurdering er fastsatt i forskriften til opplæringsloven.